

Rit- och CAD-teknik i Byggnadstekniken

Avd för Konstruktionsteknik LTH

1

Personal

- Stefan Persson, Konstruktionsteknik
- Pål Hansson, Konstruktionsteknik
- Patrik Johansson Sallinen, Övningsledare
- Övningsledare för byggnadstekniken

Kursmaterial

- Kom igång med AutoCAD 2D, 2002 - Hansson, Karlsson, Pärletun
- BH90 Redovisning av byggprojekt S
- Utlagda föreläsningssanteckningar på hemsidan

Ritteknik

Avd för Konstruktionsteknik LTH

4

Definitioner

Projekteringsmetodik

- *Teorier och metoder för utformning av byggnadsverk*

Redovisningsteknik

- *Regler och redskap för redovisning*
- *Behandlar de detaljer och delar med vilka ritningar och texthandlingar byggs upp och hur symboler och beteckningar skall tolkas*

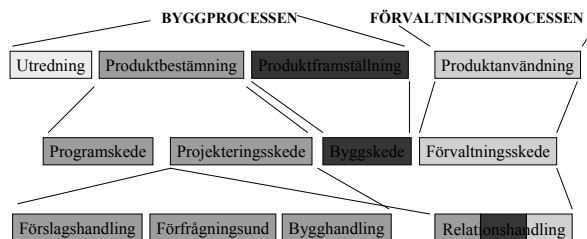
Ritteknik

- *Regler och redskap för framtagning av ritningar*
- *Behandlar de detaljer och delar med vilka ritningar byggs upp*

Avd för Konstruktionsteknik LTH

5

Byggprocess och handlingar

Avd för Konstruktionsteknik LTH

6

Ritningar

Ritningar används för att klargöra utformningen eller funktionen hos ett föremål samt utgör en instruktion vid dess tillverkning, montering, försäljning o.d.

Projektörer - ritningsproducenter

A – Arkitekt
E – Elprojektör
G – Geotekniker
I – Inredningsarkitekt
K – Byggnadskonstruktör
L – Landskapsarkitekt
M – Markprojektör
R – VA-projektör
S – Styr och övervakning
V – VVS-projektör
W – VS-projektör

”Normalfallet”

A – Arkitekt (I, L)
E – Elprojektör (M)
K – Byggnadskonstruktör (G, M)
V – VVS-projektör (R, S, M)

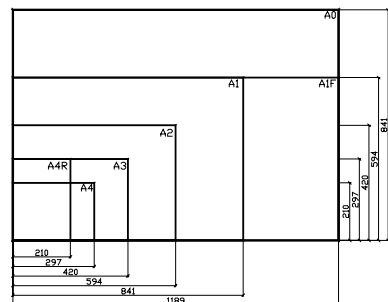
Standards och rekommendationer

Bygghandlingar 90:
Del 1 Redovisningsformer
Del 2 Redovisningsteknik
Del 3 Redovisning av mått
Del 4 Redovisning av Hus
Del 5 Redovisning av Installationer
Del 6 Redovisning av ombyggnad
Del 7 Redovisning av Mark
Del 8 Redovisning med CAD

OBS! Del 7 och 8 saknas i skolupplagan

Grundläggande ritteknik

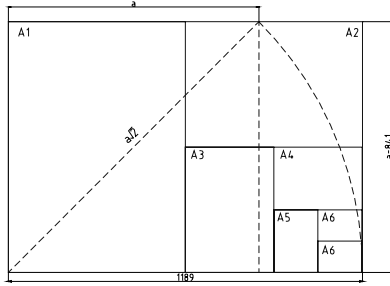
Ritblanketter

A-format

$$1189 \times 841 = 1\text{m}^2 \quad 1189/\sqrt{2} = 841$$

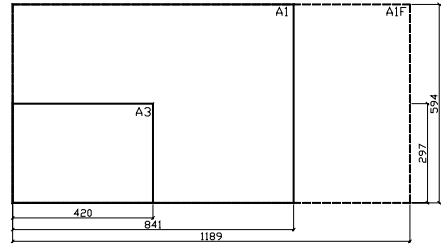
A0 1189x841
A1 841x594

Avd för Konstruktionsteknik LTH

13

Halvskala

Avd för Konstruktionsteknik LTH

14

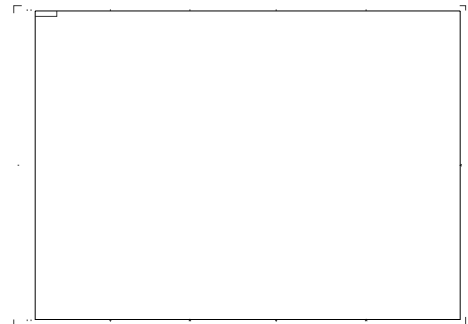
Ritningens uppbyggnad

- består av ritfält, skrifvält och marginaler
- i skrifvältet presenteras förklaringar, föreskrifter och hänvisningstexter
- normalt används en bredd på 100 eller 170 mm
- förhållandet mellan marginalerna för A1 och A3 är 2:1, pga halvskala

Avd för Konstruktionsteknik LTH

15

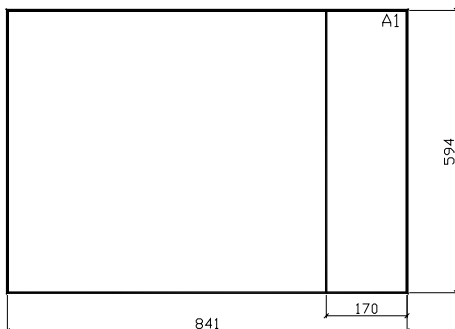
Ramar, marger, skär-,centrerings- och viktmarken

Avd för Konstruktionsteknik LTH

16

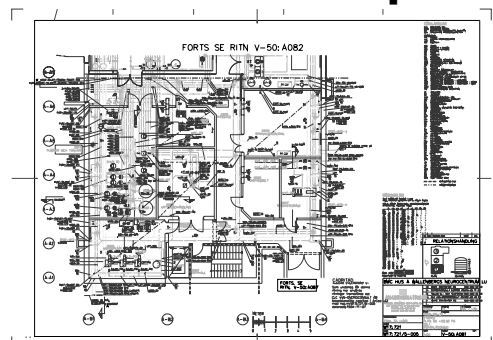
Skrivfält

Avd för Konstruktionsteknik LTH

17

Skrivfält - exempel

Avd för Konstruktionsteknik LTH

18

Namnruta - exempel

[illegible]

Avd för Konstruktionsteknik LTH

Status

Lokaliseringsfigur

Projektbenämning

Projektörer

Ritningens innehåll

C	PLAT NR 3	001213	Prima
B	32000 Leds Natt LYT	001218	Prima
A	32000 Leds Natt LYT	001215	Prima
del	Samtids, rader	001216	Prima
		001217	Prima

BYGGHANDLING

PLAN

SEKTION

NYBYGGNAD KV STÖRKEN

**LUNDS TEKNISKA
HÖGSKOLA**
Lunds universitet

PROJEKT NR	BYGG FV	TEKNIKERNUM
PM 201	Arkitek. Möbreräsplan	
PLAN OCH DETALJTEGNET		
1:600	Skala	
K331:03		1/1

Avd för Konstruktionsteknik LTH

20

Ritningstyp och status

Exempel på olika handlingar:

- Förslagshandling
- Systemhandling
- Bygglöshandling
- Förfrågningsunderlag
- (Preliminär handling)
- Bygghandling
- Informationshandling
- Relationshandling

Exempel på status:

- Preliminär
- Granskad för godkännande
- Godkänd

Avd för Konstruktionsteknik LTH

21

Skalor

RITNINGSTYP	SKALA				
	1:1000	1:500	1:100	1:50	1:20
Oversiktsplaner	X	X			
Situationsplaner		X			
Planer			X	X	
Fasader			X		
Sektorer			X	X	
Detaljer					
Forteckningsritningar					X
Armeringsritningar			X	X	X
Schemor	-	-	-	-	-

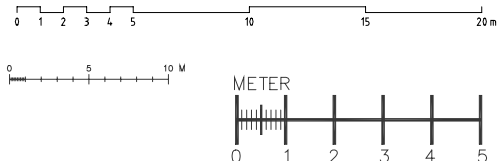
Exempel på andra skalor:

1:5000
1:2000
1:200
1:10
1:5
1:1

Avd för Konstruktionsteknik LTH

22

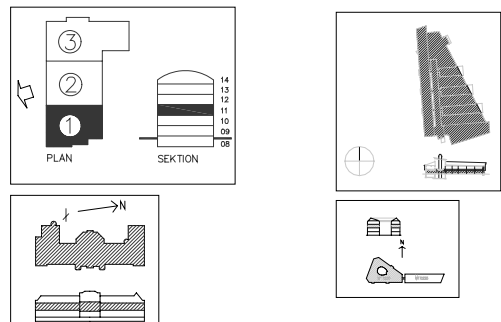
Skalstock

Avd för Konstruktionsteknik LTH

23

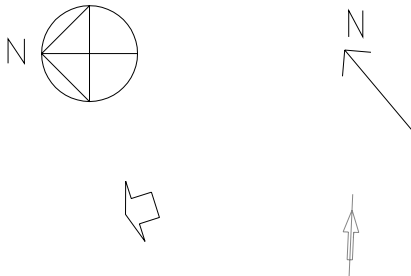
Lokaliseringsfigur

Avd för Konstruktionsteknik LTH

24

Norrpil

Avd för Konstruktionsteknik LTH

25

Ändringar - revideringar

BET	ANT	ÄNDRINGEN AVSER	DATUM	SIGN
-----	-----	-----------------	-------	------

ÄNDRINGEN AVSER NYTT LÄGE FÖR DÖRR

Avd för Konstruktionsteknik LTH

26

Ändrings PM

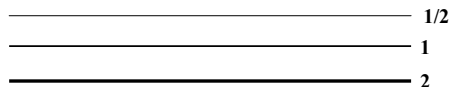
LUNDS UNIVERSITET BIOMEDICINSKT CENTRUM I LUND, HUS B OCH C ELANLÄGGNINGAR DE 21 PM ED.1			
Ritn.nr	Rev	Ändring	Ämn
E606.0003	A	Tillhörande ritningsförteckning rev 1997-12-15 Pos 80 Mått 2200 för 4 st VP20-rör ändrat till 2100 Pos 82 Vp-rör, 1300 ÖFG, från dörrkant till tak har utgått Apparatdosa, 2300 ÖFG, inkl VP-rör har utgått Apparatdosa, 1450 ÖFG, inkl VP-rör har utgått Ent(1) VP-rör från dörrdiskants vänstra sida, 1000 ÖFG, till tak har tillkommit	
E606.0005		NY RITNING Anvisningsexterna har flyttats från resp ritning till denna. Följande pos har ändrats: Pos 8 har tillkommit Pos 13 har reviderats Pos 46 har tillkommit Pos 71 har tillkommit Pos 91 har tillkommit Pos 97 har tillkommit Pos 98 har tillkommit	

Avd för Konstruktionsteknik LTH

27

Linjebredder

- på en ritning används maximalt tre linjevikt med de relativa bredderna 1/2, 1 och 2
- linjebredder börjar på 0.13 mm och med en faktor $\sqrt{2}$ ges de andra bredderna dvs. 0.18, 0.26, 0.35, 0.5 och 0.70 ....
- vanligast använda bredder är 0.13, 0.25 och 0.50 mm

Avd för Konstruktionsteknik LTH

28

Linjetyper

Linjetyper:

- symbollinjer: teoretiska linjer utan materiell motsvarighet
- materiallinjer: del av verkligheten som avbildas
- hjälplinjer: länk mellan text, mått och figurer på ritningen

Linjekaraktärer:

Heldragen	—————
Streckad	- - - - -
Punktstreckad	· · · · ·
Dubbelpunktstreckad	· · · · ·
Prickad	· · · · ·

Avd för Konstruktionsteknik LTH

29

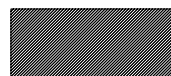
Symbollinjer

Systemlinje

Centrumlinje

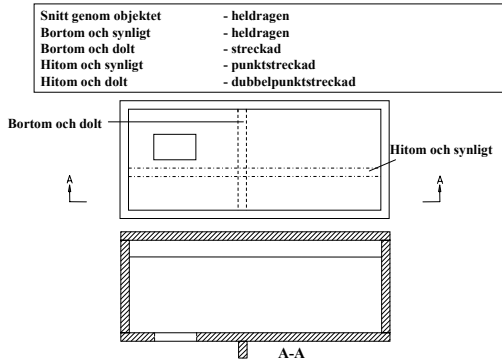

Skraffering

Avd för Konstruktionsteknik LTH

30

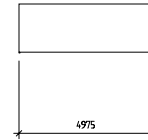
Materiallinjer

Avd för Konstruktionsteknik LTH

31

Hjälplinjer

Måttställningslinjer

Avd för Konstruktionsteknik LTH

32

Text i ritfält

- för textuppgifter i figurer, måttsiffror och beskrivande text används texthöjden 2.5 mm
- text som ska framträda ges storleken 3.5 mm, exempel på detta kan vara plushöjder
- versaler, 5 och 7 mm används för rubriker
- för markering av detaljer används versaler 7 eller 10 mm
- text placeras i anslutning till figurer så att den blir lätt att finna och läsa

Versaler (h)	Gemens (h)	Linjetjock. (mm)
2.5	--	0.25
3.5	2.5	0.35
5	3.5	0.50
7	5	0.70
10	7	1.00
14	10	1.40
20	14	2.00

Avd för Konstruktionsteknik LTH

33

Text

Teckensnitt ISO 3098/1

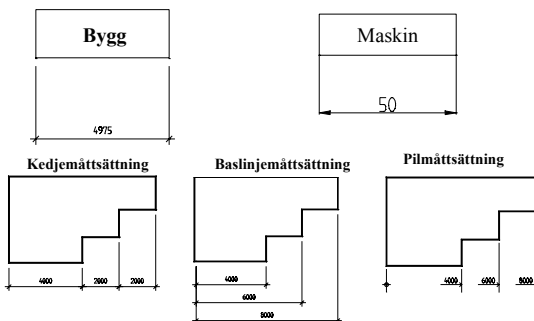
ABCDEFGF

Grundregel: Skall vara läsbart i halvska

Avd för Konstruktionsteknik LTH

34

Måttställning

Avd för Konstruktionsteknik LTH

35

Redovisningsteknik

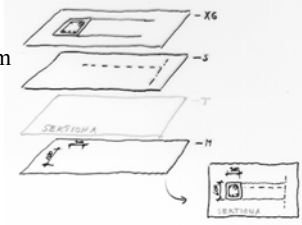
Lagerhantering i CAD-filer

Avd för Konstruktionsteknik LTH

36

Lagerhantering

- Strukturerar innehållet i en ritning
- Ger möjlighet att dela information med andra
- Man kan välja ut det som är intressant för tillfället

Avd för Konstruktionsteknik LTH

37

Lagerhantering

I ett projekt följer man ofta en lagerindelning efter en lagerlista som definieras i en för projektet specifik CAD-manual

Svensk standard är SB 11 – CAD-lager (SB-rekommendationer 11). Denna rekommendation ansluter till den internationella och svenska standarden ISO 13567.

Avd för Konstruktionsteknik LTH

38

Varför lagerhantering?

- Möjliggör sortering av grafiska objekt
- Möjliggör sortering på byggdelar
- Skapar "ordning och reda"
- Flera "ritningar" kan skapas ur en fil
- Möjliggör samplottning
- Möjliggör förändring av ritningsunderlag
- Möjliggör urval av "objekt"

Avd för Konstruktionsteknik LTH

39

Lagernamn

Obligatoriska fält										Frivilliga fält											
										Sektor		Fas	Proj	Skala	Delarbete						
Ansv	Element								Pres.	Status										Anv. Def	
A	-	4	3	E	-	-	-	E	-	N											
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22

Avd för Konstruktionsteknik LTH

40

Ansvarig part (pos 1-2)

- A – Arkitekt
- E – Elprojektör
- G – Geotekniker
- I – Inredningsarkitekt
- K – Byggnadskonstruktör
- L – Landskapsarkitekt
- M – Markprojektör
- R – VA-projektör
- S – Styr och övervakning
- V – VVS-projektör
- W – VS-projektör

Ansv	Element								Pres.	Status											
A	-	4	3	E	-	-	-	E	-	N											

Avd för Konstruktionsteknik LTH

41

Element (pos 3-8)

Byggdelar enligt BSAB96 (pos 3-6)

- 43--- Inre rumsbildande byggdelar
- 43CB-- Innerväggar (ej stominnerväggar)
- 43CC-- Öppningskompletteringar i innervägg
- 43D--- Bjälklagsöverbyggnader och öppningskompletteringar
- 43DA-- Sammansatta bjälklagsöverbyggnader och öppningskompletteringar
- 43DB-- Golv
- 43DC-- Undergolv
- 43DD-- Skyddsbeläggningar
- 43DE-- Öppningskompletteringar i bjälklag

43E--- Innertak

Ansv	Element								Pres.	Status											
A	-	4	3	E	-	-	-	E	-	N											

Avd för Konstruktionsteknik LTH

42

Element (pos 3-8)

Läge och del (pos 7-8)

- 1 (ingjutet) i ovanliggande bjälklag
2 (upphängd/monterad) i tak
3 (monterat) i undertak
4 (ingjutet) i vägg
5 (monterat) på vägg
6 (monterat) på golv
7 (ingjutet) i golv
8 i mark
- B Pannor, brännare, värmeväxlare, kondensorer
C Pumpar, kompressorer
D Behållare (kärl, cisterner)
E Apparater för rening eller behandling
F Rörledningar inklusive rökkkanaler
G Anordningar för stöd, upphängning, förankring
H Rensanordningar
I Brunnar
J Ventil
K Rumsmonterade värmare och kylare
L Sanitetsenheter och sanitetsutrustningar
M Uttagsposter
N Isolering
P Märkning, skyltning
R Injustering

Golvbrunn ingjuten i bjälklag

Ansv	Element						Pres.	Status			
V	-	5	3	B	B	7	I	E	-	N	

Avd för Konstruktionsteknik LTH

43

Presentation (pos 9-10)

- M- Modell (Model)
E- Beskrivande grafik (Element graphics)
A- Noteringar (Annotations)
T- Text (Text)
H- Skraffering (Hatching)
D- Måttsättning (Dimension)
J- Sektions- och detaljmarkeringar (Section/detail marks)
K- Ändringsmarkeringar (Revisions marks)
G- Systemlinjer (Grid)
Y- Grafik för systemlinjer (Grid graphics)
Z- Måttsättning för systemlinjer (Grid dimension)
U- Användarspecifikt (User)
R- Förslag till ändringar (Redlines)
C- Konstruktionslinjer (Construction lines)

Ansv	Element						Pres.	Status			
A	-	4	3	E	-	-	E	-	N		

Avd för Konstruktionsteknik LTH

44

Presentation forts (pos 9-10)

- P- Ritning (Page/Paper)
B- Blankett (Border)
F- Ramar (Border lines (Frame))
O- Annan grafik (Other graphics)
V- Text (Text)
W- Namnrutans text (Title)
N- Anteckningar (Notes)
I- Förtecknande information (Tabular Information)
L- Teckenförklaringar (Legends)
S- Scheman (Schedules)
Q- Tabeller (Tables (Query))

Ansv	Element						Pres.	Status			
A	-	4	3	E	-	-	E	-	N		

Avd för Konstruktionsteknik LTH

45

Status (pos 11)

- T Tillfälliga byggdelar / anordningar, t ex tillfälliga vägar, broar (Temporary)
R Byggdelar / anordningar som skall rivas; röjning (Removal)
O Byggdelar / anordningar som flyttas, ursprungligt läge (Original)
F Byggdelar / anordningar som flyttas, slutligt läge (Final)
E Befintliga byggdelar / anordningar som behålles (Existing)
N Nytt (New)
U Återanvändning (to be reUsed)

Ansv	Element						Pres.	Status			
A	-	4	3	E	-	-	E	-	N		

Avd för Konstruktionsteknik LTH

46

Lagerbeteckning ex 1

Undertak

Ansv	Element						Pres.	Status			
A	-	4	3	E	-	-	E	-	N		

- A** – Ansvarig part: arkitekt
43E – Element: innertak (byggdel)
E – Presentation: beskrivande grafik
N – Status: nytt

Avd för Konstruktionsteknik LTH

47

Lagerbeteckning ex 2

Armering för bjälklag

Ansv	Element						Pres.	Status			
K	-	2	7	F	-	2	B	E	-	N	

- K** – Ansvarig part: konstruktör
27F – Element: stombjälklag (byggdel)
2 – Läge: underkant
B – Del: slakarmering
E – Presentation: beskrivande grafik
N – Status: nytt

Avd för Konstruktionsteknik LTH

48

Lagerbeteckning ex 3

Littera för golvbrunn ingjuten i bjälklag

Ansv	Element							Pres.	Status			
V	-	5	3	B	B	7	I	T	2	N		

- V** – Ansvarig part: *VVS*
53BB – Element: *spillvattensystem (byggdel)*
7 – Läge: *ingjutet i golv*
I – Del: *brunnar*
T2 – Presentation: *littera*
N – Status: *nytt*

Lagerbeteckning ex 4

Rökdetektor i undertak

Ansv	Element							Pres.	Status			
E	-	6	4	C	B	3	H	T	2	R		

- E** – Ansvarig part: *EI (tele)*
64CB – Element: *teletekniska larmsystem (byggdel)*
3 – Läge: *monterat i undertak*
H – Del: *manöverdon, larmdon, givare, uttag, rumsutrustning*
E – Presentation: *beskrivande grafik*
N – Status: *anordning som skall rivas*

Förenklad lagerstruktur

Lagernamn	Färg	P nr	Linjetyp	Linjevikt
Geometri-grov	svart	7	heldragen	0.50
Geometri-medium	grön	3	heldragen	0.35
Geometri-fin	röd	1	heldragen	0.25
Geometri-skymd	röd	1	streckad	0.25
Text-stor	gul	2	heldragen	1.00
Text-medium	svart	7	heldragen	0.5
Text-liten	grön	3	heldragen	0.35
Centrumlinjer	röd	1	streckprickad	0.25
Måttsättning	röd	1	heldragen	0.25
Skraffering	röd	1	heldragen	0.25
Hjälplinjer	röd	1	streckad	0.25
Ritningsram	mag.	6	heldragen	0.70